

Pöytäkirja

Journalistikoulutuksen neuvottelukunnan kokous

SSKH 17.5.2002

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijat

Kokous avattiin

Osanottajat

Jarmo Häkkinen (Suomen Journalistiliitto)
Sirkka-Leena Hörkkö (OPM)
Ullamaija Kivikuru (SSKH) (puheenjohtaja)
Christina Klawer-Kauranen (SSKH)
Heljä Korpijoki (Journalistiliitto)
Anneli Lehtisalo (Viestintätieteiden yliopistoverkosto)
Tom Moring (SSKH) (sihteeri)
Kaarle Nordenstreng (TaY)
Raimo Salokangas (JY)
Hannu Vanhanen (TaY)
Rita Wickholm (SSKH)
Juhani Wiio (Yleisradio)
Henrika Zilliacus-Tikkanen (SSKH)

2. Edellinen pöytäkirja antoi aiheen seuraaviin toteamuksiin:

- Todettiin, että seuraavasta kokouksesta lähtien ryhdytään noudattamaan edellisessä kokouksessa sovittua osanottajaluetteloa siten, että täydennyskoulutuslaitokset kutsutaan mukaan vain silloin, kun peruskoulutusyksikkö katsoo tämän tarpeelliseksi. Sen sijaan jokainen peruskoulutusyksikkö huolehtii siitä, että sen opiskelijat saavat tiedon neuvottelukunnan kokouksista ja voivat mahdollisuuksien mukaan niihin osallistua.
- Jarmo Häkkinen ottaa yhteyttä Viestinnän keskusliittoon työnantajapuolen edustuksen varmistamiseksi jatkossa.
- Todettiin, että journalismin opetuksen kehittämistä koskevaa tutkimushanketta ("terraario") ei ole vielä alettu valmistella.
- Juhani Wiio kertoi että Yleisradion sekä yliopistojen ja korkeakoulujen välisen tutkimus- ja kehitysyhteistyöverkoston kehittämishankkeen käynnistämiskokous on 20.5.2002.
- Sirkka-Leena Hörkkö informoi OPM:n ja kustantajien tukemasta aikakauslehti-maisteriohjelman. Hanke viivästyy vuodella, koulutuksen on nyt määrä alkaa 2004.

- Hörkkö totesi myös kirjasto-informatiikka-ohjelmasta että yliopistotason maisteritutkinnon pohjaksi tarvitaan yliopistotasoinen perustutkinto tai ainakin siltakoulutus. Täydennyskoulutuksena hanke olisi ongelmaton, mutta maisteriohjelmana vaikeampi mieltää. Ullamaija Kivikuru kertoi että kyse on alkuvaiheessa täydennyskoulutuksesta johon haetaan muuntokoulutusrahaa, ja hankkeeseen saatetaan myöhemmin liittää maisteritutkinto.

- Jarmo Häkkinen totesi, että järjestyksessä toinen TRICOM PD-ohjelma on jo meneillään, toinen kierros alkoi marraskuussa.

Pöytäkirja hyväksyttiin korjaamalla TRICOM:iin liittyvä tieto.

3. Journalistikoulutuksen tutkintorakenne ja opetuksen sisältö

Tämä oli viime kerralla sovittu pääteema kokoukselle. Jokainen laitos esitteli tutkintonsa peruslinjat ja keväällä 2002 tehdyt mahdolliset muutokset.

Ullamaija Kivikuru esitteli SSKH:n opetusohjelman muutosta. Pääaineen opintojen osuutta vähennetään hieman, sivuaineita vahvistetaan vastaavasti, teoria ja käytäntö-yhteys vahvistetaan. Rakennetaan isompia blokkeja.

- SSKH:ssa pääaineopintoja on uusien vaatimusten mukaan 69 ov (mukana mediaspråk), yleisopintoja 18 ov ja sivuaineita 25-45 ov
- Keskusteltiin Åbo Akademin Mediahuset-hankkeen suhteesta SSKH:n koulutukseen. Tom Moring selvitti SSKH:n tavoitteena olevan sellaisen työnjaon, jossa journalistiikka on SSKH:n ydintehtävä kun taas laajemmat mediaohjelmat (esim. televisio Vaasassa, medianomikoulutus Arkadassa) katsotaan sen täydennykseksi. Arkadan kanssa SSKH:lla on pitkälle menevä yhteistyö.
- Tilastotieteen opetus on kehitetty omaksi kurssikseen. Hanke on onnistunut hyvin, aine lähentynyt pääainetta ja tukee sitä sisällöllisesti.

Raimo Salokangas esitteli JY:n opetusohjelmaa, jossa on tehty suhteellisen suuria rakenteellisia muutoksia. Ongelma ovat olleet ylitiiviit käytännön jaksot, jotka ovat estäneet liikkuvuutta. Nyt toimitustyön kurssit on levitetty kolmelle vuodelle (koko kandidaattiopetuskaudelle), tämä on lisännyt väljyyttä. Opintoviikkomäärissä ei ole muutosta. Ohjelmaan tulee uusi kurssi, uutistyön peruskurssin (4 ov), joka on ylivälineellinen, se pidetään heti ensimmäisenä syksynä.

- Kaikkea-kaikille –opintojen osuus on 16 ov kandidaattitasolla.
- Valinnaiset kurssit 8 ov.

Erityisen kehittämisen kohteita Jyväskylässä:

-Journalismin visuaalisuus-hanke (JY:llä tässä vahvaa osaamista, esim. sanomalehtien ulkoasututkimusta)

-Kirjoittaminen (erityisesti valinnaisten aineiden avulla)

Käytännöllisten gradujen tekeminen on lisääntynyt. Jyväskylässä sivuaineiden osuus on kandidaattitasolla jopa suurempi kuin pääaineen, yleisopintoja on vähän. Sivuaineissa on viestintää ja yleisopinto-rakennetta tukevia valintoja. Tavanomaisimmat sivuaineet ovat

yhteiskuntatieteet (yhteiskuntapolitiikka, sosiologia, valtio-oppi) sekä historia. Humanististen aineiden valinta sivuaineiksi on helppoa koska ohjelma sijoittuu humanistiseen tiedekuntaan. Ohjelmaan otetaan korkeintaan 4 sivuaineilijaa.

Tutkinnon rakenteesta keskusteltiin, rakenne syntyy kokonaisuutena kun sen katsoo suhteessa maisteriohjelmaan.

Kaarle Nordenstreng esitteli TaY:n opinto-ohjelman rakennetta ja totesi sen sijoittuvan rakenteellisesti SSKH:n ja JY:n välimaastoon. .

-Käytännön kurssit: lehtipuolelle 50-66%, radio-tv 33-50%.

Tarjolla on myös yleinen linja, jonka rakenne on erilainen, mutta sen valitsee aniharva käytännön journalismiin aikova. Sen sijaan muutama jo ennen opiskelua käytännössä työskennellyt valitsee tämän linjan, joka useimmiten vie opetus-, tutkimus- ja suunnittelutehtäviin.

Myös syventäviin opintoihin on sisällytetty käytännön opetusta.

Liitteeksi TaY toimitti Risto Kuneliuksen laatiman journalismin opetuksen lähitulevaisuutta ja kuvajournalismia kuvaavan selostuksen.

Kuvajournalismin kandidaatti-koulutushankkeen rahoitus on edelleen osittain auki ja tästä asiasta keskusteltiin. Ohjelma vahvistaa myös muille journalistiikan opiskelijoille tarjottua kuvajournalismia. Sirkka-Leena Hörkkö huomautti että kovin pienet (6 henkilön) koulutusohjelmat soveltuvat huonosti yliopistokoulutuksen sabloonan.

Nykyään viestintäalan yliopistoverkostoon kuuluvaan Elektronisen kuvajournalismin maisteriohjelmaan (EKJ; TaiK, TaY, JY) oli tänä keväänä 50 hakijaa.

Opetusohjelmien opintoviikkomäärät ja niihin tehdyt muutokset:

	Pääaine 01-02	Pääaine 02-03	Kieli/yl.op. 01-02	Kieli/yl.op. 02-03	Sivuaine 01-02	Sivuaine 02-03
SSKH	77	69	18	18	25-35	25-45
JY	n. 50	n. 50	9	9	n. 60	n. 60
TaY	45	45	20/10	20/10	45	45
TaY yleinen linja	35	35	9/10	9/10	66	66

Sisäänotossa ei ole tapahtunut mainittavia kevään 2002 osalta. Pääaineilijoita otetaan sisään kandidaattitasolle näissä kolmessa oppilaitoksessa noin 90, **sivuaineilijoita** noin 45 ja erilaisiin **maisteriohjelmiin** 40-45, **yhteensä siis 180-190 opiskelijaa.**

TaY:n 2001 sisäänotosta tehtiin tutkimus joka julkaistaan kesällä.

Puheenjohtajan yhteenveto:

Kandidaattitasolla kehitys näyttää kulkevan kohti suurempia kokonaisuuksia, sivuaineiden osuudessa lievää vahvistumista. Syventävät ovat kaikissa 40 ov, josta puolet menee graduun, joten tähän osuuteen ei kovin paljon mahdu. Maisteriohjelmien rakenne on jonkin verran toisenlainen, mutta niistäkin gradu vie suuren osan.

4. Alan opetuksen arviointi ja sen jälkitoimet

Kokemuksia ja kommentteja arvioinnista

Kaarle Nordenstreng katsoi arvioinnin hyödylliseksi aineiston keräämisen osalta, esitti kritiikkiä aineiston kokoamisen systemaattisuudesta. Suositukset olivat yllätyksettömiä. Tärkeä huomio on, että pitää selvittää yhteistyötä ja kirkastaa kahden lohkon tehtävät, koulutustarve. Ensimmäinen askel on yliopistoverkoston esittäminen, mutta alun perin toimittajakoulutuksen neuvottelukunnan aloitteesta lähtenyt projekti, jossa selvitetään kummankin alueen perustoiminnot ja siitä edetään yhteisesti tehtäviin toiminnan muotoihin. Tampereella yhteistyö toimii TaY:n ja ammattikorkeakoulun välillä, mutta laajemmin olisi tarvetta.

Juhani Wiio peräänkuulutti roolien selkeyttämistä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen välillä.

Tom Moring kertoi että tämä on kolmas arviointi joka ehdottaa SSKH:lle maisteriohjelmaa, ruotsinkielistä nimenomaan journalistiikan maisteriohjelmaa ei ole, haasteena on nyt ottaa tähän kantaa. Asia liittyy myös lakiin ja asetuksiin.

Keskustelussa todettiin, että nykytilanteessa saattaa olla hankalaa jos yliopistotasolla on laitoksia, joilla on vain kandidaattitutkintoon rajoittuvaa opetusta. Mutta asian ratkaiseminen on hankala juttu, sekä Helsingin yliopistolla että monella muulla taholla on asiassa intressejä. Hörkkö totesi, ettei opetusministeriö ei ole ottanut asiaan kantaa, mutta asiaa on mietitty. Koulutustehtävä tulee uudelleen ratkaistavaksi asetuksen tarkistuksen yhteydessä. Jos painetta on, siihen kannattaa nyt tarttua. SSKH on ainoa HY:n instituutio jolla on vain kandidaattitason tutkinto, HKKK:lla on Mikkelissä kandidaattitasoinen tutkinto, monia muita ei ole.

Rita Wickholm huomautti, että SSKH:ssa on pitkään keskusteltu tilanteesta, opetusta näet annetaan jo syventävien tasolla, SSKH:n opettajat ohjaavat graduja ja väitöskirjoja.

Jarmo Häkkinen viittasi Journalisti-lehden keskustelupuheenvuoroon siitä, ammattikorkeakouluja on hyvin erilaisia. Keskustelua tarvitaan, pitäisikö yhteistyötä tiivistää? Häkkinen puuttui myös koulutuspaikkamääriin. Vaikka poistuminen alalta on lähivuosina suurta, medianomi-koulutus ja kansanopistotason koulutuksen lisääminen on ollut ehkä liiankin nopeata, melkein 800 medianomin aloituspaikan määrä saattaa olla liikaa.

Heljä Korpijoki totesi että arvio tietopaketti on tarpeellista. Tarvitaan tietoa siitä millainen kukin koulutusohjelma on, tätä asiaa arviointi on vienyt vähän eteenpäin. Raportti olisi voinut olla selkeämpikin tuotantoseloste. Tuhansia opiskelijoita lähtee opiskelemaan epämääräisin perustein, tämä tulee kalliiksi ja on riskinotto opiskelijan kannalta.

Keskusteltiin rahoitusjärjestelmistä ja yliopistojen sekä ammattikorkeakoulujen opintojen rahoituspohjasta. Sirkka-Leena Hörkkö huomautti että rahoituspohjat ovat kahden pilarin systeemissä erilaiset.

Kaarle Nordenstreng kysyi voidaanko tämän perusteella tehdä selkeämpää profiiliselvitystä ja toi esiin verkoston aloitteen opetusministeriölle. Sirkka-Leena Hörkkö sanoi vievänsä asiaa siihen suuntaan. Arviointiselvitys sinällään ei tuonut juuri uutta esille. Olennaisin kysymys on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen roolien vastainen kehitys. Siitä ei tullut suosituksia tai tarkempaa apua, eikä kentän kirjavuuskaan saanut juuri selkeytystä. Maisteritasoista opetusta tarvitaan alalla enemmän ja maisteri säilyy perustutkintona, mutta selvittämättä on, mitä koulutukseen tulee milläkin tasolla kuulua ja minkä tyyppistä koulutus on (ennen kaikkea tieteellisen ja ammatillista osaamista opetuksen

suhteet). Työelämän kehittämiseen liittyvät kysymykset ovat myös keskeisiä. Eri koulutusmuotojen toisiaan täydentävästä roolista ei saatu raportissa selvitystä. Hyötyä toki on siitä, että saatiin yksiin kansiin asiat, jotka toki ovat olleet tiedossa eri oppilaitosten dokumenteissa, mutta joiden kokoaminen on ollut ison vaivan takana.

Jatkotoimet

Jatkotoimissa on Hörkön mukaan tarkoitus selvittää eteenpäin

- yliopistokoulutuksen ja ammattikorkeakoulutuksen työnjakoa ja toistensa täydentämistä viestintäalalla lähtien siitä, millaisia koulutusohjelmia nykyään on tarjolla kummallakin puolella saatavilla. Yliopistosektorihan on opiskelupaikkojen lukumäärän perusteella pieni, ammattikorkeakoulusektori suuri
- tutkintorahoituksen pohjaa yliopistopuolella
- yliopistopuolen tutkintorakenteen kaksijakoisuuden (kandidaatti/maisteri) toteuttamisvaihtoehdot viestintäalalla (esim. kumpaan käytännön opetus pääasiassa kuuluu)
- miten tieteellisyys ja ammatillisuus integroidaan yliopistopuolella
- sitä, millaisiin tehtäviin medianomitutkinnon suorittaneet työelämässä pääsevät ja päätyvät; tähän kytkeytyy kysymys koulutuspaikkamäärästäkin
- mahdollista hakeutumista ammattikorkeakoulusta yliopistoihin, miten hyvitetään ammattikorkeakouluopinnot ja miten järjestetään ns. siltaopinnot.

Hörkön mukaan OPM:ssa on valmiutta rahoittaa tällainen selvitys. Erityisen tärkeää on saada lisäselvyyttä koulutusmuotojen rajankäyntiin. Tärkeää on, että pysytään tutkintorakennetyöryhmän tiukassa aikataulussa. Alan tulee nyt löytää raportin tekijä sekä tälle tukiryhmä niin, että raportti saadaan valmiiksi viimeistään syyskuun alkuun mennessä.

Päätettiin, että selvittelijän etsintä käynnistetään heti, jotta asiasta voitaisiin lopullisesti päättää viestintäalan yliopistoverkoston kevätseminaarissa touko-kesäkuun vaihteessa. Samassa kokouksessa on syytä päättää, ketkä kuuluvat tukiryhmään.

.

Tutkintorakennetyöryhmä

Sirkka-Leena Hörkö, joka on tämän opetusministeriön asettaman yliopiston rehtorien tasoisen työryhmän sihteeri, selosti työryhmän työn edistymistä. Osa tätä työtä on muuntaa korkeakoulujen arviointineuvoston suositukset käytännön projektiksi, arviointineuvostohan on OPM:n alainen mutta varsin itsenäinen yksikkö, joten sen suositukset eivät sinällään paljon paina. Lisäksi viestintäalan arvioinnin suositukset olivat varsin yleisiä ja yllätyksettömiä, joten tilanne ei ilman jatkotoimia muuksi muutu. Sama kyllä koski myös esimerkiksi Suomen Akatemian meta-arviointia Suomen tieteen tilasta. Osasyynä siihen, että arvioinnit ovat toistaiseksi jääneet merkitykseltään vähäisiksi, on se, että ne eivät meillä Suomessa pyri rankkeeraamaan laitoksia. Tähän ei ole Pohjoismaissa haluttu mennä. Samalla suora yhteys rahanjakoon on tätä kautta katkennut.

Hörkö totesi myös, että vaikka arvioinneissa on paljon puhuttu työelämän toiveista ja vaatimuksista, siitä, minkälaista osaamista työelämä edellyttää, varsin vähän on puhuttu työelämän hankalista rakenteista ja markkinapaineista. Esimerkiksi viestintäalalla on paljon pätkätöitä ja alati kasvava sitoutuminen freelance-suhteisiin. Tämäntapaiset tekijät hankaloittavat sen määrittelyä, millaista osaamista tarvitaan. Myös tieteellisyyden ja ammatillisuuden vastakkainasettelu on suureksi osaksi myytti, totesi Hörkö. Useimmissa tapauksissa on lähes mahdoton erotella näitä toisistaan.

Tutkintorakennetyöryhmän työn lähtökohdat ovat opiskelijoiden liikkuvuus – myös osin Euroopan ulkopuolella –, kansainvälistyminen sekä tutkinnon rakenteellinen kahtiajako 3 +2 vuoteen (kandidaatti/maisteri) Bolognan sopimuksen hengen mukaisesti. Tavoitteena on tieteellisyyden ja ammatillisuuden yhdistäminen, kandidaattitutkinnon pitää antaa valmiudet sekä työelämään että jatkotutkintoon. Kysymykseksi nousee tällöin, onko kandidaatti lakea pohjatutkinto ja maisteri erikoistumistutkinto vai toisin päin.

Työryhmässä on lähdetty siitä, että maisteritutkinto säilyy perustutkintona – pääsääntöisesti siis opiskelija saa oikeudet maisteritutkintoon saakka, mutta epäilyksiä on esitetty siitä, että kahtiajaon seurauksena taso laskee. Samoin kysymyksiä herättää se, millaiseksi rahoituspohja tulee kaksitasoisessa ratkaisussa. Lisäksi pohdittavana on pisteytyssysteemin muutos lähelle ECTS-järjestelmää niin, että vuosittaiseksi työmääräksi tulisi 60 pistettä ja tutkintojen laajuudeksi 180 ja 120 pistettä. Koko maisteriputken laajuus olisi näin ollen 300 pistettä.

Aikataulu on kova, sillä asetuksen muutoksen on määrä tulla voimaan elokuussa 2004. Siksi on pohdittu myös sitä, että luovuttaisiin nykyisestä tutkintoasetuksen tarkkarajaisesta sääntelystä (19 koulutusala pohjaista asetusta), vaan tyydyttäisiin väljempään määrittelyyn. Viestintäala ei tällä hetkellä kuulu 19 koulutusalaan, vaan rakentuu humanististen ja yhteiskuntatieteellisten alojen joukkoon.

Kaikesta tästä on määrä pitää kentän kuulemisia syys-lokakuussa 2002, ja siksi arvioinnin pohjalta lähtevän yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen työnjakoa viestintäalalla koskevan selvityksen tulee olla valmis syyskuun alkuun mennessä.

Hörkkö viittasi myös keskusteluun siitä, että ammattikorkeakouluihin on ehdotettu kandidaattitutkintoa ja opettajille myös professorin virkoja. Hän totesi, että kyse on vasta ehdotuksista, jotka ovat lähdössä lausuntokierrokselle. Periaatteessa Suomessa on lähdetty siitä, että meillä pysyy kahden pilarin järjestelmä ja jos opiskelija siirtyy pilarista toiseen (siis ammattikorkeakoulusta yliopistoon), häneltä edellytetään siltaopintoja.

5. Viestinnän yliopistoverkoston ammatillinen lisensiaattitutkinto

Viestintäalan yliopistoverkoston suunnittelija Anneli Lehtisalo esitteli verkoston ammatillisen lisensiaatin tutkintoa, johon on haku parhaillaan meneillään. Se päättyy 5.6. Virallisena nimenä on ”Lisensiaatin tutkintoon johtavat ammatilliset erikoistumisopinnot digitaalisen viestinnän alalla”. Olennaista tutkinnossa on, että se rakentaa vahvasti siltaa työelämään päin – journalismiin, tiedotustehtäviin, ammattikorkeakoulujen opettajiksi aikoville, kirjastoalan johtotehtäviin. Opinnot ovat valtakunnallisia, siis pitkälti verkossa ja viikonloppuina tapahtuvia, ja ne voidaan suorittaa joko työn ohessa 3 vuoden aikana tai päätoimisesti 2 vuodessa. Tarkoituksena on räätälöidä vaatimukset kosolti kunkin opiskelijan tarpeiden mukaan, mutta mukaan kuuluu myös yhteisiä osia (teoriaa, metodeita). Opiskelijoita otetaan sisään 20, korkeintaan 5 yhtä laitosta kohden; laitoksia on ohjelmana sitoutunut seitsemän. Opetuksesta vastaavat professoriksi valittu Pertti Hurme ja yliassistentiksi valittu Erkki Karvonen. Näiden ohella ohjausta antavat ”kotilaitoksen” opettajat.

6. Ilmoitusasiat

Suomen Journalistiliiton edustajat kertoivat, että liiton professionaaliseksi luotsihankkeeksi nimitetty Koulutustori verkossa on avattu ja siitä kaivataan kokemuksia ja kommentteja.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous päätettiin pitää Helsingissä SSKH:ssa perjantaina 20.9. klo 10.15.